

curs d'exercicis sobre 'l català y 'l provençal ab una introducció sobre 'l mètode a usar en els treballs de dialectologia romànica. El Dr. Schädel havia fet, com a preparació als seus estudis, una excursió filològica pel domini català, acompanyat de Mossen Antoni M. Alcover, en l'estiu de 1906. El dietari d'aquest viatge d'investigació ha estat publicat en el *Bolletí del Diccionari de la llengua catalana* (Palma, Janer-Agost de 1907).

— Desde 'l 23 de Març al 16 d'Abril de 1907, M. J. Saroïhandy, professor al Liceu de Versalles y col·laborador de M. Morel-Fatio en l'estudi que sobre la nostra llengua han publicat en la segona edició del *Grundriss* d'en Gröber (Strassburg, 1904), ha fet també una excursió filològica pels Pirineus catalans. (V. *Bolletí* citat, 1907; p. 382.)

— El Dr. P. E. Guarnerio, qui presentà al Primer Congrés de la Llengua Catalana una interessant comunicació sobre 'l lèxich alguerès, ha explicat en l'Universitat de Pavía, de la que es professor, un curs de fonologia de les llengües neo-llatines y en especial de la catalana.

— En sessió de 26 de Novembre s'ha aprovat, per la Diputació Provincial de Barcelona, un dictamen proposant la creació de tres pensions pera anar a estudiar durant tres anys filologia catalana en l'Universitat de Halle. Les matèries que seràn objecte d'aquests cursos son les següents: Filologia de les llengües romàniques y en especial de la catalana, Fonètica teòrica ab referències a la catalana, Llingüística catalana, Historia de la llengua catalana y Gramàtica històrica del francès y del provençal. El concurs pera la seva provisió deurà celebrarse en la tardor de 1908.

— El filòlech Sr. Pompeu Fabra ha publicat en el periòdich *El Poble Català*, d'aquesta ciutat, diversos articles sobre qüestions de morfologia y ortografia catalanes. Els més importants dels temes en ells tractats, són els següents: *El doncs causal*; *El pronom adjectiu qual*; *Les terminacions encia, ancia*; *La combinació pronominal els hi*; *L'article neutre*; *L'intercalació d'un guionet entre 'l verb y 'l pronom*.

Biblioteques.

MANUSCRITS CATALANS EN LES BIBLIOTEQUES D'ITALIA.

En una de les sessions de l'INSTITUT, el seu President, Sr. Rubió y Lluch, comunicà unes notes preses per ell durant el seu viatge en comissió de l'Ajuntament als Arxius d'Italia, d'alguns dels manuscrits catalans conservats en les biblioteques que visità d'aquella nació. Pera la nostra literatura, un dels dipòsits més importants y fins ara poch coneguts, es la Biblioteca Ambrosiana de Milà. S'hi guarda un fons bastant considerable de textos lulians, alguns dels quals, com els *Proverbis d'ensenyament*, ha sigut ja publicat (*Romania*, XI, 188), o son ja coneguts per referències, v. g., els manuscrits atribuïts a Ramon Lull de que donà notícia 'l professor P. E. Guarnerio (*La Cultura*, Roma, XXVI, n. 13), o la versió provençal de la *Doctrina pueril*, aprofitada pel Sr. Mateu Obrador, en l'edició del original català. Hi ha ademés una còpia del *Arbre de Sciencia* (signat. D, 535, parte inferiore), escrit de mà d'en Pere Eximeneç de la Torre. Però 'l text català de major importància d'aquesta biblioteca es el magnífich manuscrit del *Llibre de Contemplació*, en dos grans volums de paper y pergami (signat. A, 268, parte inferiore), escrit a Mallorca de mà del prevere Guillem Pagès, a 8 idus de juliol de 1280, y que es per lo tant el degà dels còdexs lulians que han arribat fins a nosaltres, y un dels escassos manuscrits del sigle XIII que registra la nostra bibliografia. A l'Ambrosiana s'conserva també, com es sabut, l'únich fragment que 'ns ha quedat de la versió catalana del *Lançolot*, en un manuscrit de 130 folis, escrit per en Guillem Rexach, l'any 1380. (V. *Revista de Bibliografia Catalana*, any III.)

En la Biblioteca Nacional de Palerm, s'hi troben els següents manuscrits catalans : *Constitucions, usatges y capítols de Barcelona y Cathalunya*, sigle XVI (sign. X. G. 2), y el *Llibre de menescalía* de Mossen Manuel Diaz, sigle XV (sign. V-E, 17). Poden mencionarse també 'ls següents còdexs llatins; *Catalanae nationis privilegiorum reassumptum* (sign. VI. G. 9); LULLIUS : *Ars Brevis* (sign. II, B. 21); A. VILLANOVA : *Antidotarius clarificatus est cum Aegidio Salernitano* (sign. IV. D. G.). En la biblioteca comunal de la mateixa ciutat ja es coneguda l'existència d'un text català de *Les conquestes e histories dels reys de Aragó*, den Pere Tomich, y la seva versió italiana de D. Giacomo Calafato (V. BOGLINO : *I manoscritti della Biblioteca comunale di Palermo*, vol. I, 1884). La mateixa traducció d'aquesta crònica, d'especial interès pera Sicília, se troba en la Biblioteca Universitària de Catania (ms. n. 71). El professor Savj López (V. *La lettera epica di Rambaldo de Vaqueiras*, Halle, 1905), donà breu notícia d'un interessant manuscrit quatrecentista que també's conserva en aquesta última, de la crònica d'en Ramon Muntaner (ms. n. 92). Consta de 206 folis en pergami, numerats els 199 primers que són escrits d'una sola mà, y contenen la citada crònica fins al capítol 279 de les edicions impreses. Al foli 200, ab lletra posterior, s'hi continua 'l fragment d'una carta dirigida an en Ramon Muntaner per la Companyia Catalana de Romania, datada 'l 31 d'Agost de 1307. El Sr. Rubió creu que ha de considerarse escrita al Cap de Cassandria, ont en Muntaner deixà atendat l'exèrcit, quan pels volts de Juliol d'aquell any la deixà pera seguir a l'infant de Mallorca. A continuació d'aquest curiós document, que es l'únich escrit en català que 'ns ha quedat de la Companyia, s'hi troben les *Profecies* d'en Turmeda, la *Dispensació de la senyora de Moxen*, la lletra èpica d'en Riambau de Vaqueres, y el *Debat entre Honor y Delit* d'en Jaume March. En la mateixa Universitat s'hi custodien també unes *Consuetudines civitatis Cataniae* (ms. n. 18), datades el 7 de Desembre de 1345.

— El llibreter T. de Marinis, de Florença, anuncia en un catàlech de 1907, un manuscrit del sigle XV contenint un *tractat del Stralau del gran strolech Tholomeu*, en català. Ignorem on haurà anat a raure aquest interessant manuscrit, que fou venut al poch temps de posarse al mercat, essent infructuoses les gestions fetes per l'INSTITUT per la seva adquisició. Aquest notable manuscrit, en pergami, havia sigut de la família Besalú, banquers catalans establerts a Italia, segons unes interessants efemèrides que s'anaven escrivint a la fi : la primera data es de 1438 y la darrera de 1501. Aquestes notes, sempre en català, ens fan a saber que 'ls Besalú s'estigueren a Florença de 1490 a 1494, y de 1495 a 1501 a Venècia.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

— En el mes de juliol de 1907 s'anuncià la venda de l'important biblioteca que fou del Sr. Marian Aguiló, y en desembre del mateix any, a instancies de l'INSTITUT, la Diputació Provincial de Barcelona acordà posar a la seva disposició una quantitat suficient pera adquirir-la. Es un dels més considerables dipòsits de manuscrits y incunables catalans que may s'hagin reunit. La componen més de 4.000 llibres y un centenar de manuscrits, entre 'ls quals figuren els quatre cèlebres cançoners (A, B, C, D, segons la descripció d'en Milà y Fontanals).

— Han ingressat també en la Biblioteca de l'INSTITUT els següents manuscrits, que s'han posat últimament a la venda a París :

Un text fragmentari de la crònica de Desclot (s'atura al cap. 130 de les edicions impreses), d'últims del sigle XIV. (Manuscrit D. de la descripció d'en Massó y Torrents, *Historiografia de Catalunya*; *Revue Hispanique*, 1906.)

Recort d'en Gabriel Turell.

Cançoner de vides de diversos sants, del segle xv, procedent de la Biblioteca Salvà.

BIBLIOTECA DE D. ISIDRE BONSONS.

— La notable biblioteca cervàntica qu'aquest senyor posseeix a Barcelona, en la que s'hi guarda també una rica colecció de llibres y fascicles referents a les guerres de Catalunya, s'ha enriquit enguany, entre altres, ab les següents adquisicions :

EXIMENIS : *Llibre dels Angels*; Barcelona, 1494, per Joan Rosenbach. (Un vol. foli menor, de 135 fol. y un de colofó.)

ROIÇ DE CORELLA : *Lo quart del cartoxà*; Valencia, s. n. i., 1495. (Un vol. en foli menor de 176 fol.)

LULL : *Blanquerna, qui tracta de cinch estaments de persones*; Valencia, per Joan Joffre, 1521. (Un vol. en fol. menor, de 148 fol. got.)

LULL : *Llibre de oracions y contemplacions del enteniment en Deu, compost per lo Illuminat Doctor y martyr mestre Ramon Lull*; Valencia, per Joan Joffre, 1529. (Un vol. en fol. menor, de 12 fol. got.)

UNIVERSITAT DE BARCELONA.

— *Biblioteca de la Facultat de Filosofia y Lletres.* — La facultat de Filosofia y Lletres d'aquesta Universitat, acordà en Janer de 1907 obrir als alumnes oficials y lliures que en ella cursen y demés persones que ho sollicitin el servey de la seva Biblioteca, en la que s'hi troben obres y revistes especials que no poden consultarse en la Provincial. El permís concedit tant als alumnes com als que no ho són, caduca al final de cada curs y ha de renovarse en el següent. La Biblioteca es oberta tots els dies de classe de 4 a 6 de la tarde (hores en que es tancada la Provincial y no acostumen a donarse lliçons en l'Universitat), y als llegidors se'ls hi facilita tot el material escriptòrich necessari. La Biblioteca està suscrita a revistes especials, corresponents a la major part de les enseyances que 's donen en la Facultat. Durant l'any 1907 han ingressat en ella 327 volums.

BIBLIOTECA ARÚS.

— Aquesta Biblioteca pública, ha adquirit llibres durant l'any 1907 per valor de 1.427'40 ptes. Les obres comprades són en particular referents a ciencia y arts industrials. Entre les de caràcter històrich o literari mereixen citarse una colecció de fascicles referents a Sardenya, els estudis bibliogràfichs del Sr. Medina sobre la historia de la impremta a Manila, Habana, Quito, Arequipa, Cartagena, Guadalajara, Mérida, Veracruz, Oaxaca y Caracas; una edició del *Consulat de Mar* de 1592; Rebullosa, *Relacion de las ... fiestas... a la Canonizacion de... S. Ramon de Peñafort* (Barcelona, 1601).

BIBLIOTECA FONT DE RUBINAT.

— REUS : Aquesta escullida biblioteca s'ha enriquit ab un exemplar del *Pecador re-mut* de Felip de Malla (Barcelona, Rosenbach, 1495).

Bibliografia.

LLIBRES.

Obras de S. Pedro Pascual Martir, obispo de Jaen y religioso de la Merced, en su lengua original con la traducción latina y algunas anotaciones por el P. Fr. Pedro Armengol Valenzuela, religioso de la misma Orden.